

РОЖДЕСТВО

Во Палестина секоја година атмосферата на мистични надежи згуснувала. Се надевале дека секој миг од небото ќе се појави пророкот Илија и ќе изврши помазание над Пратеникот Божји. Многумина мислеле дека тој ќе биде голем воин кој ќе ги покори паганските царства. Другите, пак, верувале во конечната победа на доброто над злото, на светлината над мракот, на бесмртноста над смртта, верувале дека „Бог ќе го посети народот свој“.

...Но Оној, за Кого старозаветните поколенија со нетрпение пророкуваа и Го исчекуваа, не дојде во слава и сила, туку како незаштитено мало младенче; се роди во една ладна пештера надвор од градот, и можеа да Го познаат само оние со чисто срце...

ВРЕМЕТО НА ЦАРОТ ИРОД

Да се пренесеме сега со мислите во Јудеја, во последните месеци од Иродовото владеење.

Жителите на Ерусалим, навикнати дека нивниот град често го посетуваат патници од далечните земји, веројатно не му обрнале внимание на карванот туѓинци што се движел по неговите улици во зимата 750 година од основањето на Рим. Сепак наскоро започнало да се зборува за нив, бидејќи се слушало дека патниците го бараат царот на Јудеја, но не сегашниот цар Ирод, туку другиот, кој бил роден неодамна. „Го видовме изгревот на неговата ѕвезда и дојдовме да му се поклониме“, објаснувале патниците. Се дознало дека тие се мудреци од Исток, кои на небото го виделе знакот на великиот Господар. Фактот дека дошле во Ерусалим да го бараат, никога не го зачудувал. Сите ги имале слушано пророштвата за таинствениот човек од Јудеја кој треба да го освои светот.

„Каде е новородениот цар јудејски?“, прашувале мудреците, но наместо одговор преплашените луѓе настојувале да ги одминат.

Требало барем малку да ги познаваат тогашните прилики во Ерусалим за да сфатат колку провокативно и невнимателно било нивното прашање. Но којзнае дали патниците кои доаѓале оддалеку воопшто помислувале дека едно такво прашање е непретпазливо. Тие најверојатно ништо не знаеле за приликите во Јудеја под власта на царот Ирод.

Животот на овој монарх, кого ласкавците го нарекувале Велики, би можел да послужи за сижеа за неколку трагедии од типот на *Магбейи*. Заземајќи ја власта со помош на Римјаните и против волјата на народот, Ирод попусто се обидува да стекне популарност. По триесет и трите години од неговото владеење, блескаво однадвор, непријателството кон него само се засилувало.

Жесток и суетен, постојано измачуван од страсти, самиот ни оддалеку не се интересирал за религиозните проблеми коишто тогаш ги вознемирувале Јудејците. Бил обземен со дворски интриги, жени, војни и градежништво - тоа целосно го обземало. Земјата, која под неговата управа одново стекнала автоно-

Х Р И С Т О В О

мија, Ирод ја прекрил со десетици тврдини и во градовите подигнал бројни зданија во западен стил. Со не помала енергија се зафаќал со изградба на театри, хиподроми, светилишта во чест на својот покровител Август и со обновување на ерусалимскиот Храм. А Храмот навистина бил предмет на особена грижа на царот. Во својата суета Ирод посаќал да го надмине царот Соломон. Се гордеел со Храмот, во кој вложил огромни средства и го претворил во едно од светските чуда. Но дури ни со тоа не успеал да ја придобие довербата на поданиците.

Таткото на Ирод бил достоинственик од Иудеја, но мајка му била од арапско потекло, заради што тој немал законско право на круната. Како и сите узурпатори, царот страдал од болна сомничавост и насекаде и во сè гледал заговор. Најголеми стравувања кај Ирод предизвикувале Хасмонеите, потомците на династијата соборена од него, и затоа тој користел секаков повод за да се ослободи од нив.

Судбоносна улога во животот на царот одиграл фактот што неговата жена Маријамна (се чини, единственото суштество кое тој искрено го саќал) била кнегиња од хасмонејскиот род. Во таа горда и храбра убавица живеел духот на воините што се бореле за независност на земјата. Таа не умеела да го скрие презирот кон својот сопруг, а нејзината мајка Александра, која честопати се мешала во нивниот живот, ги поттикнувала сомневањата кај и онака сомничавиот Ирод.

Кога Александра, искористувајќи го влијанието на египетската царица Клеопатра, за својот седумнаесетгодишен син ја обезбедила положбата на првосвештеник, неволно го турнала во смрт. Ирод забележал дека момчето почнало да се здобива со почит во Ерусалим и не можел да го поднесе тоа. Во 35 година пред Христа, во време на едно празнување,

братот на Маријамна го задавиле ноќе пред очите на царот. Неговата смрт била објавена како несреќен случај, но сестрата и мајката сфатиле што навистина се случило.

Во 30 година пред Христа положбата на Ирод била цврста како никогаш дотогаш. По битката кај Актиј, која на Октавијан му обезбедила целосна власт, царот на Јудеја добил сигурен политички ориентир. Довербата и поддршката од Август ја осигурувале сигурноста на неговиот трон. Но колку поуспешни биле дипломатските дејства на Ирод, толку неподнослив станувал животот во неговиот сопствен дом.

Во 29 година семејната драма ја достигнала својата катастрофална точка. Омразата на Маријамна станала толку отворена, што царот се посомневал дека и таа е вмешана во заговор. И тој, поттикнат од роднините, во напад на лутина ѝ изрекол пресуда на онаа која што ја саќал повеќе од сè. Послушните судии бргу-бргу се согласиле со волјата на царот.

На извршувањето на казната Маријамна одела без да бара милост, и се држела со зачудувачко достоинство. Мајка ѝ, пак, стравувајќи за својот живот, јавно хулела на неа. Оваа сцена ги растревожила сите сведоци на последните моменти од животот на царицата. Ирод тешко го поднел овој судбински ден. Кога сè било готово, тој речиси полудел. Го прогонувајќи ликот на убиената. Тој непрестајно ја повикувал Маријамна по име, викал да му ја доведат, се опивал до бесвест, ноќите ги минувал во оргии, организирал разуздани трки, но привиденијата не го напуштале. Здравјето на царот било толку нарушено, што се чинело дека е на прагот од смртта.

И покрај сè, Ирод закрепнал и со удвоена енергија продолжил со баханалиите и убиствата. Ја погубил Александра, го погубил мажот на својата сестра и многумина други блиски и дворјани.

Синовите од Маријамна, Александар и Аристовул, кои по долго отсуство се вратиле од Рим, најпрво ги примал срдечно, но набргу почнал да се сомнева и во нив. Лажни писма, поткажувања, клевети извлечени на сила од слугите - од тоа се состоела одвратната игра којашто завршила со бесење на двата кнеза во Самарија.

Последните години од животот на Ирод биле особено мачни. Макар што партијата на „иродијаните“ во него гледала идеален монарх, речиси Месија, тој знаел дека омразата на народот спрема него е во постојан пораст. Таквото расположение во земјата било поддржувано од фарисеите, кои ги бојкотирале сите иницијативи на царот. Многумина од нив биле погубени затоа што го навестувале скорешниот крај на престапничкото владеење.

Лесно е да се замисли во каква паника се нашол седумдесетгодишниот цар кога дознал дека некакви патници од Исток се распрашуваат во градот за „новородениот јудејски цар“.

Кој е тој нов претендент на престолот? Кои се силите што стојат зад него? Најнепријатното за Ирод во веста било тоа што тој првпат слушнал за овој најнов заговор. Сретнувајќи се со странците, сфатил дека според сè станува збор за Младенецот кого го сметаат за иден Месија.

Царот веќе имал работа со овој тип посегнувања по неговата власт и сфатил дека овде се бара брзина и решителност. Побарал од свештениците да му објаснат каде се очекува да биде роден Месијата. Кога му го посочиле Витлеем, ги пратил мудреците таму, молејќи да го известат подробно за новородениот јудејски цар. Најмалку од сè Ирод се грижел за исполнувањето на библиските пророштва. Замаглений разум на старецот ковал планови за нов колеж.

Витлеем се наоѓал недалеку од престолнината. Кога туѓинците стигнале во градот, таму веќе одамна знаеле за таинствениот Младенец, роден во засолништето за овци. Месните пастири - првите коишто го виделе, раскажувале за необичните знаци што ги довеле до пештерата.

Дрводелецот Јосиф и Марија, родителите на Младенецот, потекнувале од Галилеја. Во Витлеем дошле пред година и пол, за време на пописот што се вршел на заповед од Август.

Се говорело дека кога мајката дошла со детето во Ерусалим заради очистување и осветување на првенецот, на нејзиниот син му била претскажана голема иднина. Видовитиот старец Симеон, земајќи го Младенецот од рацете на младата мајка, Му се заблагодарил на Бога и рекол дека најпосле може спокојно да умре, затоа што го видел спасението коешто Бог го *иригои*-вил *и*ред *лицето* на *свите* народи: *'свейлина* за *и*росветија на *незнабожците* и *слава* на *Твојот* народ, *Израило*' (Лука 2, 31 - 32). Праведникот ги благословил вчудовидените родители и додал, обраќајќи ѝ се на Марија: „Еве Овој лежи овде за паѓање и подигање на мнозина во Израилот и е знак против кого ќе се говори. А и на тебе самата меч ќе ти ја прободе душата” (Лука 2, 34 - 35). Ова пророштво го слушнале сите што биле присутни во Храмот. Оние што го очекувале „утешението на Израилот” го предавале од уста в уста. Така тоа стигнало и до Витлеем. Затоа мудреците без тешкотии ги пронашле Јосиф и Марија. Влегувајќи во нивниот дом, ги положиле своите дарови пред нозете на Младенецот и, откако Му се поклониле, заминале...

Ирод напразно ги чекал вестите: мудреците претпочитале да си заминат во татковината по друг пат, заобиколувајќи го Ерусалим. Откако се уверил дека неговиот план не успеал, Царот решил претпоставената опасност да ја отстрани со едноставен потег.

Еден ден иред Божиќ - Бадник

*Младото бадниково
гранче Го симболизира
Самото Христос,
Неговото доаѓање во
свите, во нашите срца
и домови. Палењето на
бадниковите огнови ја
ириставува иолина-
та на Христовата
љубов со којашто ги
зайолува нашите
оладени срца.*

*Ито така,
бадниковото дрво е
иоисетување на дрвото
коешто иастирите го
донесоа во иешира и
коешто ираведно
Јосиф го зайали за да се
зрее ишоуку
роденото Богомладенец
во ладната иешера.*

*Постои уште едно
иолкување, соред кое
бадникот е навесување
на сирадањата и на
Крсто Христос.*

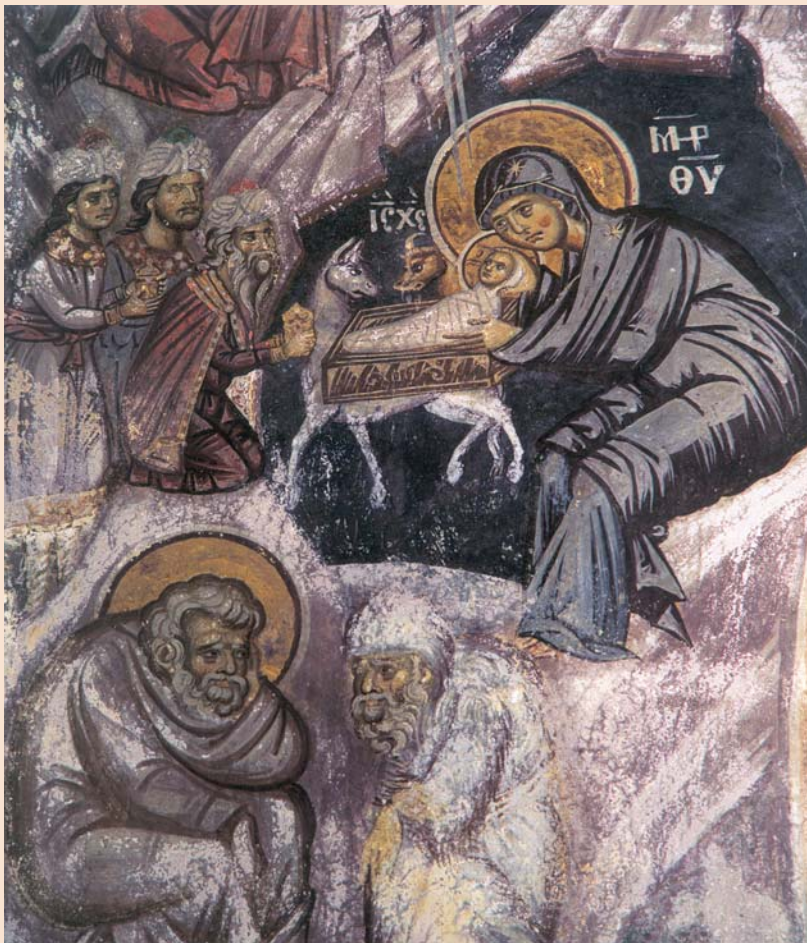
Александар Владимирович Мењ, ХРИСТОС / Времето на царот Ирод

Во Витлеем бил пратен одред војници со наредба да ги убијат сите деца помлади од две години.

Не е познато во колкава мера била извршена таа наредба. Ирод несомнено ја имал дадено во најдлабока тајност. Јосиф Флавиј, кој пишува за тоа време, не ја спомнува трагедијата во Витлеем. Впрочем, во неговите очи таа можела да биде премногу незначителна во споредба со безбројните сверства на Ирод.

Како и да е, Оној Кого што убијците го барале бил веќе далеку од градот. Галилејското семејство се засолнило набргу по заминувањето на Мудреците. Јосиф знаел дека најразумно е да се напуштат пределите во коишто владеел Ирод и заминал за Египет - еден од најблиските центри каде што живееле „расеаните Евреи“.

Така гледаме дека светот уште од првите дни Го пречекал Месијата со омраза и закани. Но не и сиот свет. Оние кои верувале, кои биле со чисто срце и полни со надеж, Го дочекале Христос поинаку. Витлеемските овчари, старецот Симеон и источните Мудреци го признале во него идниот вечен Цар. Пролетта, истата година, Ирод се нашол прикован за постела од тешка болест. Сè уште го измачувале стравовите, постојано ги сослушувал поткажувачите, неколкупати менувајќи го тестаментот. На царот не му давала мир мислата дека народот со нетрпение ја очекува неговата смрт. Кога дознал дека некои младици,

Раѓањето Твое
Христе Боже
наш, го осветли
светот со
светлината на
знаењето; во неа
оние што им
служеа на
свездите
од свездата
се научија
Тебе да Ти се
поклонуваат,
Сонце на
правдата,
и да Те познаат
Тебе, Исток
на висините,
Господи
слава Ти.

поттикнати од рабините, го скршиле златниот орел на Храмот, амблемот на Рим, тој наредил да ги уапсат и да ги осудат со најголема строгост. Без оглед на болеста, Ирод нашол сили да присуствува на процесот. Обвинетите биле осудени на изгорување на клада, што во Ерусалим предизвикало бура од негодувања.

Царот на умирање бил одвезен во Ерихон, каде што се обидуваа да го лечат во бањите. Во еден момент, поради болките, Ирод дури се обидел да се самоубие; одвај успеале да го спасат. Вревата и викањето на слугите ги слушнал постариот син на царот, кој се наоѓал во затвор; тој помислил дека татко му умрел и го замолил чуварот да го ослободи. Но чуварот тоа му го јавил на Ирод и тој во лутина наредил кнезот, неговиот син, веднаш да биде погубен. А пет дена подоцна смртта го стигнала и самиот монарх.

Неговата агонија била страотна, тој преколнувал и бладал за нови погубувања. Наводно, наредил да се погубат група благородници, за барем на тој начин народот да се лиши од радоста и да се натера да пролее солзи. Денот на Иродовата смрт подоцна станал национален празник на Евреите.

Семејството на царот му приредило раскошен погреб. Неговото тело облечено во пурпур било носено на златни носила. Зад нив, придружувани од гардата, одеа неговите синови: Архелај, Антипа, Филип и другите, родени од бројните жени на Ирод. Но уште не стивнале лелекањата на наемните тажачки, а веќе започнала борбата за власт меѓу наследниците. Според тестаментот јорданската област и Галилеја требале да му припаднат на Антипа, земјите северно од нив на Филип, а престолот во Ерусалим, Јудеја и Самарија - на Архелај. Но заради одобрувањето на поделбата требало да се отпатува за Рим. Пред заминувањето на царското семејство во градот пламнале немири. Народот барал да се казнат соучесниците во злосторствата на Ирод.

*Темјаној со којшто се
кадај домовије, како и
даровије што се сџаваат
во слама, се појсејување
на даровије што ги дон-
соа Мудреције од Истиок, и
со нив Го даруваа
Новородениот Христиос.*

Архелај ги отфрлил сите петиции и заминал, препуштајќи ѝ го Ерусалим на римската команда, која жестоко го задушила бунтот. Но и покрај тоа земјата и натаму останала немирна, а до императорот биле упатени делегати со молба за целосно отстранување на омразената династија.

Август го одобрил тестаментот на Ирод. Секој од трите негови синови го добил својот дел од наследството. Но Архелај, наспроти неговите очекувања, се вратил дома без царската титула. Цезарот му ја дал само титулата „етнарх“, владетел на народот, иако притоа ветил дека ќе го направи цар подоцна, ако ја покаже својата лојалност кон сенатот.

Кога веста за смртта на Ирод стигнала до Египет, дрводелецот Јосиф, надевајќи се дека опасноста минала, почнал да се подготвува за враќање во татковината. Но тој се плашел од прогони и од страна на Архелај и не се вратил во Витлеем. Претпочитал да се насили на север од земјата, во малото гратче Назарет, каде што и порано живееле со Марија. Во тоа време Галилеја била густо населена, а нејзината географска положба ја правела отворена за сите ветришта на светот. „Овде“, пишува Фредерик Фарар, „во близината се наоѓале Феникија, Сирија, Арабија, Вавилон и Египет. Паганските острови и сите славни земји на Европа речиси можеле да се видат зад блескавите бранови на Западното Море. Знамињата на Рим се вееле над рамнината... Фараоните и Птоломеите, емирите и арсакидите, судиите и конзулите -

*Елко, елко! Порасни уише две-ири њеди...
- Сѣара руска ѣриказна -*

...Кога се родил Хрисѣос Богомладенецоѣ, една звезда на небоѣо ѣи водела мудрециѣе ѣокажувајќи им ѣо ѣаѣоѣи до ѣеѣѣераѣа во којашѣо била Богородица со Хрисѣа. Тие Му се ѣоклониле на ѣѣѣѣѣуку родениоѣи Цар на славаѣа и Му ѣи ѣринеле даровиѣе; ѣоѣѣоа дошле ѣасѣириѣе, и ѣе се ѣоклониле ѣринесувајќи ѣи своѣе дарови. Над ѣеѣѣераѣа во којашѣо е роден Хрисѣос расѣеле ѣри дрва, бор, кедар и елка, коѣѣѣо биле освейлини од свейлинаѣа на Хрисѣовоѣо раѣање, ѣа ѣосакале и ѣе неѣѣо да ѣодарайѣ. Кедароѣи ѣи заѣресол своѣе ѣранки, и ѣред ѣеѣѣераѣа ѣаднале неѣовиѣе иѣлички ѣреѣолни со ѣрекарасен мирис. Од бороѣи ѣаднале наѣубави ѣишарки, а сиромашкаѣа елка ѣорко заѣлакала, бидејќи немала ниѣу миризливо масло во иѣличкиѣе, ниѣу ѣишарки. Солзиѣе на елкаѣа ѣи видела звездаѣа и се сожалила, не дозволувајќи да осѣане ѣажна во ѣаа ноќ.

Исѣраѣила една мала звездичка да се сѣуѣѣи на врвоѣи на елкаѣа.

Тогаѣи елкаѣа засвейлела со звезда на свейлина и длабоко ѣоклонувајќи се, ја сѣуѣѣила звездичкаѣа ѣред ѣеѣѣераѣа каде ѣѣѣо во јасли на слама лежел Богомладенецоѣи Хрисѣос. Заѣѣоа и денес на врвоѣи на елкаѣа се сѣава звездичка, како симбол на ѣубовѣа кон Хрисѣа.

сите се бореле за поседување на оваа прекрасна област. Овде блескале копјата на Ама-
ликаните, земјата се тресела под тркалата на борните коли на Сезострис, по неа чекореле
македонските фаланги, се слушале ударите на широките римски мечеви, било пред-
назначено овде да се зазвучат и извиците на крстосниците, да грми артилеријата на Ан-
глија и Франција. На оваа израилска рамнина како да се судрувале Азија и Европа, јудеј-
ството и паганството, варварството и цивилизацијата, Стариот и Новиот завет, историја-
та на минатото и надежите на иднината”.

Но самиот Назарет бил настрана од овие големи историски патишта. Во евангелска-
та епоха тој се сметал за зафрлено село. Дури постоела изрека: „Може ли нешто добро
да излезе од Назарет?” (Јован 1, 46). И можеби токму затоа, за да се побијат сите човечки
проценки, ова сиромашно село станало „татковината” на Христос. Во него Тој го поми-
нал поголемиот дел од Својот живот. Речиси четврт век чекорел по камените улици на
Назарет и се качувал по патеките на околните ридови. Малкумина го знаеле вистинско-
то место на Неговото раѓање, но дури и оние што го знаеле, го нарекувале Ха-Ноцри,
Назареецот.

(од книгата *Синој Човечки* на Александар Мењ)

